

Karel Jaromír Erben - Kytice

Autor:

- Realismus
- 19. Století
- Básník a směřatel ústní lidové slovesnosti
- Přátelil se s Palackým a Máchou
- V období Bachova Absolutismu
- Archivář Českého muzea
- Další díla: Hrnečku vař!, Tři zlaté vlasy děda Vševěda, Zlatovláska

Charakteristika uměleckého díla jako celku:

- Spírka básní
- Er-forma
- Místa venkov – chalupy, lesy, rybníky
- Časté témata a motivy: mateřská láska,

Básně:

Kytice

Mrtvá matka ztělesňuje matku vlast. Její děti na ni nikdy nezapomenou a zůstanou jí věrné.

Děti hledaly svou matku a našly prostý kvítek, který nazvaly mateřidouškou. Vůně kvítku jim připomínala jejich nejdražší matku. Jako každý miluje svou matku, tak by měl milovat svou vlast.

Proto se kvítek v druhé části básně stává symbolem vlasti.

Poklad: Matka jde se svým synkem na Velký pátek do kostela, ale když běží podle skály, uvidí u kostela veliký kámen, který byl otevřený, proto žena viděla jasno. Čím víc je uvnitř skály, tím víc se šíří záře. Poté uvidí samé zlato, stříbro, rubínový strop, mramorové dveře. Rozhodne se, že položí synka na zem, bere si co nejvíc zlata a odchází. Synek na ni křičí, ale ona odchází a říká, že hned bude zas nazpět, ještě 2 x příběhne a odběhne, až nakonec je ve skále jen kamení a synek nikde. Celý rok čeká matka u skály a po roce na Velký pátek slyší synka, jak křičí. Vezme ho do náručí a utíká s ním domů, po zlatě se ani neohlédne.

Svatební košile

Dívka čeká na svého milého, který je na vojně. Každý den se za něho modlí, až jednoho dne ji Panna Marie splní její přání. Její milý zaklepe na okno její světničky, ona utíká za ním a běží spolu na jeho panství. Po cestě se jí milý vyptává, co si vzala s sebou, a dívka danou věc (náboženské předměty) musí zahodit, aby byli rychlejší. Když se blíží k cíli, vidí dívka kostel, což je

milého hrad, a hřbitov, což je jeho sad. Dívka chce domů, ale on ji zavře do komory, kde je mrtvý muž. Její milý ho budí a chce, aby ji zabil, ale ona se modlí k Marii a ta jí vždy pomůže. Pak slyší kohouty a mrtvý muž už se nepohnul, venku bylo ticho. Dívka udělala dobře, že věřila v Boha.

Polednice

Matka v poledne vaří oběd pro svého muže, ale její synek neustále pláče, ani hračky ho neumlčí. Matka je zoufalá a přivolá na něho polednici. Polednice vchází do dveří a matka svého synka tiskne k sobě takovou silou, že ho udusí. Když přijde manžel z práce na oběd, vidí mrtvého syna a manželku v mdlobách.

Zlatý kolovrat

Král jede lesem a zabloudí, zaklepe na chalupu a žádá trochu vody, otevře mu Dornička. Chce si ji vzít a udělat ji královnou. To se ale nelíbí její nevlastní matce, proto se svou vlastní dcerou vymyslí past. Jdou lesem s Dorničkou a uříznou jí obě nohy a ruce a vypíchnou jí oči. Dívky nevlastní sestra se vdá za krále, protože si byly podobné a král nepoznal, že si nebere Doru. Jednoho dne vykoukla nevlastní sestra z okna a viděla chlapce s kolovrátkem, prodal by ho za dvě nohy. Další den chlapec nabízel přesličku za dvě ruce a poslední den zlatý kužel za oči. Nevlastní sestra si všechny části kolovratu koupila. Když král přijede z vojny, chce, aby mu milá zahrála na kolovrat, a ten vyrazí lest, kterou vymyslely nevlastní sestra a její matka. Král si tedy přijel pro Dorničku, kterou dědeček vzkřísil živou vodou. Dornička se stala královnou a její macecha a sestra byly potrestány za to, co jí způsobily.

Štědrý den

Na Štědrý den chtějí dvě dívky znát svou budoucnost. Hana si přála svatbu a vyplnilo se jí to, do roka se vdala. Marie viděla smrt a opravdu do roka zemřela.

Holoubek: Žena, která otrávila svého manžela, si bere za muže jiného. Když jde svatební průvod okolo hřbitova, usedá na hrob jejího prvního manžela holoubek a vrkáním jí připomíná vinu. Žena nakonec spáchá sebevraždu.

Záhořovo lože

Záhoř je vrah, který zabíjí pocestné. Jednou potkal poutníka, který mu řekl, že jde do pekla pro úpis se svou duší. Záhoř ho nechá jít pod podmínkou, že až se bude z pekla vracet, poví mu, jak to v pekle vypadá. Při cestě zpátky poutník Záhořovi líčí, jaké je peklo, že tam mají již pro něho přichystáno mučící lože – „Záhořovo lože“. Záhoř se lekne a od té doby se začne modlit a činit pokání. Nakonec je mu udělena milost a dostane se do nebe.

VODNÍK

Matička prosí dceru, ať nechodí k jezeru, že měla zlý sen. Dcera ji neposlechne a jde prát šátečky k jezeru. Namočila první šátek a lávka u jezera se s ní prolomila. Stala se ženou Vodníka, porodila mu syna. Dívka prosí svého muže, ať ji pustí na jeden den za matičkou, ale on odmítá. Jednou ji pustí pod podmínkou, že bude doma, než odezní 12. hodina. Dívka jde k matce, ale když odbíjí 12. hodina, matka nechce dceru pustit. Ona ji prosí, že musí dát manželovi najíst, že se má postarat o synka. Vodník přijde klepat na dveře, a když matka nepustí dceru zpátky do jezera, vodník zabije jejich synka.

Vrba

Muž už dva roky žije ve šťastném manželství se svou ženou. Jenže jeho paní, ve dne zdravá a svěží, leží v noci jako mrtvé tělo bez ducha. Přes ženiny námitky se muž poradí s bábou kořenářkou. Ta mu prozradí, že duše jeho ženy se vtěluje vždycky za noci do vrby nad potokem. Rozezlený muž vrbu podetne a v tomtéž okamžiku padne jako podkosena i jeho žena. Hlas vrby mu pak vzkazuje, aby z jejího dřeva udělal kolébku a až synek doroste, bude vrbovými píšťalkami rozprávět se svou matkou.

Lilie

Panna je na své přání pochována pod zeleným lesem, kde na jejím hrobě jako znamení touhy po životě vyrůstá bílá lilie. Když ji uvidí pán, nechá si lilii vykopat a zasadit na svou zahradu. Panna v noci ožije a porodí pánovi dítě. Matka pána nechá lilii uvadnout a dítě zemřít, protože ji nemá ráda. Syn začne matku proklínat.

Dceřina kletba

Dcera zabije své nemanželské dítě, jehož otec ji opustil, a má být oběšena, je odsouzena za vraždu vlastního syna. Matku prokleje za to, že jí nechala moc volnosti. Věštkyňe: Vypráví o věstkyni, která věští o Přemyslu oráčovi, Libuši a dalších historických událostech českého národa.